

Försvarsutredningen

Den nya parlamentariska försvarsutredning, som äntligen tillsatts, får ej bedömas på samma sätt som tidigare utredningar. Dessa var i ordets verkliga bemärkelse arbetande. De satte sig in i hela försvarsproblematiken. De begärde in material och förslag från försvarsstaben och förvaltningarna. Inför dem föredrog försvarets chefer direkt. De hade ett kansli med experter från försvarsledningarna. Den sakkunskap, som medlemmarna av dessa utredningar besatt eller kunde förvärva, var högst imponerande.

De resultat som sådana utredningar kom till låg i huvudsak till grund för kommande propositioner och riksdagsbeslut. Redan inom utredningarna gjordes utfästelser och överenskommelser mellan partierna: man kompromissade sig fram till en lösning. Riksdagen hade ej mycket att sätta upp mot redan fattade beslut. Tydligt är att en arbetande försvarsutredning av detta slag kunde vara irriterande för politiker, som helst ville se andra – vanligen för försvaret sämre – resultat än dem som riksmännen–specialisterna kommit fram till.

Sedan den senaste försvarsutredningen gick sönder 1966 och dåvarande statssekreteraren Frithiofson fått ett kraftigt bakslag av sina egna, främst av dåvarande statssekreteraren Wickman, har enighet ej kunnat nås om försvaret. Försvarsministern har lagt fram sin proposition och denna har godkänts av riksdagens majoritet. Utskottsbehandlingen har ej satt några spår, och försvaret har under socialdemokraternas händer urholkats med en bit varje år. Detta är ett faktum. Än så sköna

omskrivningar, och hr Frithiofsons närmaste efterträdare var en mästare i att göra sådana, ändrar ej på detta. Det kunde befaras, att den nya försvarsutredningen skulle hindras på olika sätt att få veta vad som verkligen skett.

Sådana farhågor har visat sig obefogade. Hr Lange som utredningens ordförande är ett gott val, eftersom ingen ifrågasätter hans vilja att se saker och ting som de är. Han står visserligen försvarsministern nära och kan förmodas låta sig i allt väsentligt ledas av denne – om än inte av hans kansliråd. Och direktiven till utredningen är till sin innebörd klara.

Utredningen skall studera en sk perspektivplan, dvs en någorlunda långsiktig bedömning av den förutsebara utvecklingen inom vår omgivning de närmaste 15 åren. Givetvis finns många frågor att ställa. Ingen kan ju förutse alla konfliktmöjligheter eller med någon grad av säkerhet svara för att ej helt nya hot mot oss kan uppstå. Det blir utredningens sak att begära de förtydliganden som den kan önska.

Vidare har utredningen att studera ett antal sk programplaner, som är 5-årsplaner på olika ekonomisk nivå och med olika målsättningar. Flera sådana programplaner har uppgjorts, och vilka av dessa som departementet förelägger utredningen är dess sak att bestämma. Enligt direktiven har utredningen endast att överväga om dessa programplaner beträffande handelsfrihet motsvarar perspektivplaneringens intentioner och kommitténs långsiktiga bedömningar.

Man kan bortse från det sista uttryc-

ket, som något ovänligt skulle kunna tolkas så att Kungl Maj:t ger utredningen lov att om den så önskar tänka själv. De viktigaste punkterna i direktiven är orden »endast» och »handlingsfrihet». »Endast» måste förstås så, att utredningen ej har att taga ställning till förslagets ekonomiska konsekvenser utan till deras innehåll, dvs bilda sig en uppfattning om olika förslag skapar förutsättning för den svenska handlingsfrihet, som uppenbarligen är avsikten att vårt försvar skall göra möjlig. Detta blir ingen lätt uppgift för en utredning, som tillsatts så att dess arbetstid blir kort. Men ingenting lär hindra den från att höra önskad expertis, även utöver den som departementet eventuellt finner tillräcklig. Utredningens ordförande kan omöjligt sätta sig emot sakligt motiverade önskemål från riksdagsmän med lång erfarenhet. Och dessa lär snart komma att in-

se att direktivens ramar ej är så trånga som de i förstone ser ut: en klok tolkning av dem ger utredningsmännen alla möjligheter att vidga perspektiven.

Det har från något håll påpekats, att utredningens tid kommer att bli ytterligare beskuren därför att dess första månader kommer att gå åt till att sätta sig in i ämnet med alla dess nya termer och begrepp. Härmed åsyftas den säkerhetspolitiska kinesiska som vissa försvarsdepartementets mandariner utbildat i sin lek med »hotbilder» och »miljöstudier» – med sistnämnda oskyldiga ord menas t ex i den nya vokalulären olika förutsättningar under vilka Sverige kan bli angripet. Men vad beträffar det språk, på vilket det framlagda materialet presenteras, kan man endast ge utredningen det väl övervägda rådet att begära att få det översatt till svenska.